

Dies memorables - Michael Cunningham

Autor de diverses novel·les, Michael Cunningham és conegut sobretot per *Les hores* – que va ser objecte d’una recomanable versió cinematogràfica-, centrada en la vida de Virginia Woolf. *Dies memorables* gira al voltant de la poesia de Walt Whitman. Com en la novel·la anterior, l’autor no es proposa situar-se a l’ombra d’una icona cultural, sinó utilitzar-la com a plataforma per desplegar-hi els seus recursos, que són variats i abundants.

Dies memorables està format per tres novel·les curtes, que amb prou feines superen el centenar de pàgines cadascuna. Totes tres tenen en comú un seguit d’elements, com ara uns determinats escenaris de Nova York, un nen malaltís, un bol enigmàtic i la poesia de Walt Whitman. Aquests elements, però, no estan merament juxtaposats en cada història. Les històries tampoc es poden considerar com a versions d’una mateixa matriu, ni tan sols remotament semblants. Sotmès a la *contrainte* severa i alliberadora que ell mateix s’ha infligit, Cunningham ha sabut crear, a partir d’aquesta dificultat compositiva, tres històries independents que sorprenen per la capacitat de desvetllar emocions prou diferenciades dins un mateix esperit.

La primera, *A la màquina*, està situada en la fase de creixement industrial de Nova York, en l’època en què milers d’artefactes mecànics eren manejades per obrers acabats d’arribar d’Europa. En aquell món on l’explotació es vinculava a una alta sinistralitat laboral, Cunningham segueix el punt de vista d’un adolescent immers en situacions que el sobrepassen, que no entén però que desentranya a la seva manera, intuïtiva i màgica. No es tracta, en tot cas, d’oferir una descripció o una denúncia d’unes condicions sociolaborals prou conegudes, sinó d’introduir el lector en un món singular, en aquest cas la ment d’un nen sensible a qui l’atzar converteix, d’un dia a l’altre, en cap de la casa. Les màquines que esmenta el títol són, com a mínim, tres: una capsa de música, una eina que facilita la respiració a uns pulmons malalts, i un mecanisme de fabricació de carcasses.

La croada dels nens té lloc en l’actualitat, i es pot llegir com una reflexió sobre l’escenari posterior als atemptats de l’Onze de Setembre. La desactivació d’una trama terrorista és observada des del punt de vista d’una psicòloga forense de mitjana edat, dotada d’uns relleus emotius que van més enllà dels estereotips de telesèrie. Recuperem dues frases d’un terrorista en potència: “No és assassinat si es fa amb amor” i “No

morim. Ens transformen en herba”. Tot text, fins i tot la poesia de Walt Whitman, pot servir de pretext per a la immolació.

En termes cinematogràfics la tercera història, *Com la bellesa*, és una barreja de *Bony and Clyde* i *Blade runner*. Un androide i una alienígena s’alien en una escapada cap a l’última frontera, que permet al lector contemplar com quedaran els Estats Units després de totes les batalles que ara per ara es preveuen. Ella és delinqüent o guerrera, segons el punt de vista; ell és “el somni d’un esquelet”. Al llindar de la raça humana, aquests dos personatges protagonitzen una falla sobre la programació i la ruïna.

És difícil sintetitzar l’art literari de Michael Cunningham. Podríem dir que dibuixa de manera simultània l’actor i l’escenari, el protagonista i l’entorn, la psique i la societat. Podríem esmentar la seva capacitat per introduir-se dins la ment de personatges de diferent edat, de diferent sexe, de diferent planeta. Podríem ressaltar la construcció d’escenes d’acció, de diàlegs àgils, de descripcions plenes de vida.

A *Les hores*, Michael Cunningham va ordir tres històries en paral·lel, que s’anaven rellevant i enroscant en una bella espiral. A *Dies memorables*, les tres històries són successives i sense vinculacions orgàniques: formen un tríptic que es complementa sense fer-se nosa. A la primera història, Walt Whitman és un autor viu; a la segona, el pretext per a l’atac d’una secta autodestructiva; a la tercera, part de la programació d’un androide. Quan el programador explica a la seva creació per què li va introduir la poesia de Whitman, realitza una defensa convincent de la literatura: “Podia posar una funda sobre les vostres capacitats agressives, us podia programar perquè fóssiu amables i servicials, però també us volia donar alguna mena de sentit de la moralitat. Per ajudar-vos a fer-vos càrrec d’esdeveniments que jo no podia preveure. Vaig pensar que si us programava amb les obres dels grans poetes podríeu apreciar molt millor les conseqüències de les vostres accions”.